

เติร์กเมนิสถาน (Turkmenistan)

ข้อมูลทั่วไป

พิกัดทางภูมิศาสตร์ 40 00 เหนือ, 45 00 ตะวันออก

แผนผังที่มองจากด้านบน จุดต่ำสุด ที่ Vpadina Akchanaya -81 เมตร

จุดสูงสุด ที่ Gora Ayribaba 3,139 เมตร

ที่ตั้ง อยู่ในเอเชียกลาง ทางด้านตะวันออกของทะเลสาบแคสเปียนและทางตะวันตกของแม่น้ำ

Amu-Darya ระหว่างอิหร่านและอุซเบกิสถาน ภาคเหนือ ติด คาซัคสถาน ภาคใต้ ติด อัฟกานิสถาน

ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ติด อุซเบกิสถาน ภาคตะวันตก ติด อิหร่าน

พื้นที่ 488,100 ตารางกิโลเมตร ซึ่งขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของกลุ่มประเทศ CIS

พื้นดิน 488,100 ตารางกิโลเมตร

พื้นน้ำ NEGL ตารางกิโลเมตร

พื้นที่เปรียบเทียบ ใหญ่กว่าแคลิฟอร์เนียเล็กน้อย

อาณาเขต ติดต่อทางพื้นดิน : ทั้งหมด 3,736 กม. พื้นที่ติดต่อประเทศ : อัฟกานิสถาน 744 กม.

อิหร่าน 992 กม. คาซัคสถาน 379 กม. อุซเบกิสถาน 1,099 กม. ชายฝั่งยาว : 0 กม. ไม่มีพื้นที่แนว

ชายฝั่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ปิด

ภูมิอากาศ ทะเลทรายแบบภาคพื้นทวีป

เขตเวลา เร็วกว่ามาตรฐาน GMT 5 ชั่วโมง

เมืองหลวง อาชกาบัต (Ashgabat) (ประชากร 5.2 แสนคน)

ทรัพยากรธรรมชาติ มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ น้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ กำมะถัน

เกลือ

พื้นที่ดินสำหรับใช้ประโยชน์

พื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก 4.51%

พื้นที่เก็บเกี่ยว 0.14%

พื้นที่อื่นๆ 95.35%

เขตชลประทาน 18,000 ตารางกิโลเมตร

การติดต่อสื่อสาร

โทรศัพท์

พื้นฐาน (Main line in use): 495,000 ราย (2549)

เคลื่อนที่ (Mobile cellular) : 52,000 ล้านราย (2548) สถานีวิทยุ AM 16 ช่อง , FM 8ช่อง

สถานีโทรศัพท์ 4

ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต 585 ราย (2549)

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 36,000 ราย

การขนส่ง คมนาคม

ท่าอากาศยาน จำนวน 39 แห่ง

ท่าอากาศยานที่มี paved runways จำนวน 22 แห่ง

ความยาว runway เกิน 3,047 ม. จำนวน 1 แห่ง ความยาว runway 2,438 ม.ถึง 3,047ม. จำนวน 10 แห่ง ความยาว runway 1,524 ม.ถึง 2,437ม. จำนวน 9 แห่ง ความยาว runway 914 ม.ถึง 1,523 ม. จำนวน 2 แห่ง

ท่าจอดเฮลิคอปเตอร์ (Heliports) จำนวน 1 แห่ง ระบบท่อขนส่ง (Pipelines) : ก๊าซ 6,441กม

น้ำมัน 1,361 กม. ทางรถไฟ (Railways) : 2,440 กม. ขนาดใหญ่ (broad gauge) : 2,440 กม.

ถนน(Roadways) : 24,000 กม (2547) ถนนที่ลาดยาง (Paved) :19,488 กม เส้นทางน้ำ 1,300 กม.

ท่าเรือ Turkmenbasy

สภาพทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ

สภาพแวดล้อมการเมืองการปกครอง

วันชาติ 27 ตุลาคม

วันเป็นอิสระภาพ 27 ตุลาคม 2534

ประวัติโดยสังเขป

ชาวเติร์กเมนเป็นลูกหลานของเผ่าพันธุ์โอกุซ (Oghuz) ซึ่งอพยพเข้ามายังดินแดนเอเชียกลางราว ศตวรรษที่ 10 และครอบครองผืนดินบริเวณทิศตะวันออกของทะเลสาบแคสเปียน ช่วงระหว่าง ศตวรรษที่ 15 ถึงที่ 17 ดินแดนของผู้ครองแคว้นทางตอนใต้ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ อาณาจักรเปอร์เซีย ในขณะที่ดินแดนทางตอนเหนือถูกผนวกเข้าอยู่ในอำนาจการปกครองของเจ้าผู้

ครองแคว้น Bukhara และเจ้าผู้ครองแคว้น Khiva ของอาณาจักร Turkestan ราวช่วงต้นของศตวรรษที่ 18 เจ้าผู้ครองแคว้น Bukhara ได้ขยายอาณาจักร Turkestan มายังตอนใต้ โดยได้ผนวกแคว้น Merv (หรือ Mary ในปัจจุบัน) เข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองเจ้าผู้ครองแคว้น Bukhara ในยุคการล่าอาณานิคมของรัสเซียต่อเอเชียกลางในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 นั้น กองทหารรัสเซียทำการปราบปรามการต่อต้านของชาวเติร์กเมนและสังหารชาวเติร์กเมนเสียชีวิตถึง 150,000 คนในสงคราม Gok Tepe ปี 2420-2434 ในปี 2438 อังกฤษยอมทำความตกลงกับรัสเซีย ยินยอมให้รัสเซียปักปันเขตแดนพื้นที่บริเวณที่ชาวเติร์กเมนอาศัยอยู่ แต่ชาวเติร์กเมนก็ยังแข็งข้อต่อการรุกรานเข้ามาของรัสเซีย และไม่ยอมรับการปกครองของรัสเซีย แต่อย่างไร ในระหว่างการปฏิวัติสังคมนิยมในรัสเซีย ได้มีการก่อตั้งรัฐบาลต่อต้านรัสเซียของชาว Transcaspian ขึ้น โดยที่ทำการรัฐบาลตั้งอยู่ที่เมือง Ashgabad รัฐบาลรัสเซียจึงส่งกำลังทหารเข้ายึดอำนาจที่ Ashgabad และจัดตั้งสาธารณรัฐโซเวียตสังคมนิยมเติร์กสถานขึ้นในปี 2461 โดยผนวกดินแดน Transcaspia (ดินแดนส่วนใหญ่ของประเทศเติร์กเมนิสถานในปัจจุบัน) เข้ามาด้วย อย่างไรก็ตาม ขบวนการต่อต้านรัสเซียยังปฏิบัติการต่อไปโดยมีกองทหารอังกฤษให้การสนับสนุนอยู่ด้วย และสามารถล้มรัฐบาลของสาธารณรัฐโซเวียตสังคมนิยมเติร์กสถาน Ashgabad ได้สำเร็จ และจัดตั้งรัฐบาลอิสระของชาวเติร์กเมนขึ้นที่เมือง Ashgabad ต่อมาในปี 2463 กองทัพแดงของรัฐบาลรัสเซียก็ได้เข้ายึดเมือง Ashgabad ได้อีกครั้ง และจัดตั้งสาธารณรัฐโซเวียตสังคมนิยมเติร์กเมนขึ้น เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2467 และในปี ค.ศ. 2468 ก็ได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสหภาพโซเวียตจนถึงปี 2534 ที่สหภาพโซเวียตล่มสลาย สาธารณรัฐเติร์กเมนิสถานก็ได้ประกาศเป็นประเทศเอกราช

ภูมิหลังทางการเมือง

เติร์กเมนิสถานจัดได้ว่าเป็นประเทศ ที่มีเสถียรภาพทางการเมือง ที่มั่นคงประเทศหนึ่งในบรรดาประเทศ ที่แยกตัวออกจากอดีตสหภาพโซเวียต รัฐบาลเติร์กเมนิสถานภายใต้การนำของประธานาธิบดี Niyazov ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีควบกันไปด้วยนั้น ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และนโยบายต่างประเทศของเติร์กเมนิสถานเข้าสู่ช่วง Transitional Period เพื่อนำไปสู่การสถาปนาระบบประชาธิปไตย และเศรษฐกิจแบบตลาด รัฐบาลจึงวางนโยบายพื้นฐานที่เน้นการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองเป็นหลัก ซึ่งหมายถึงการประกันให้ระบบการเมืองและสถาบันหลักทางการเมือง ได้แก่ระบบประธานาธิบดี คณะรัฐบาล และรัฐสภา ได้พัฒนาไปอย่างเป็นเอกภาพ โดยปราศจากการต่อสู้และความขัดแย้ง ประธานาธิบดี Niyazov เป็นผู้นำระบบอัตตาธิปไตยที่มีความสามารถ มีบุคลิกภาพ และเป็นนักปฏิบัติที่เน้นการเข้าหาประชาชน โดยการจัดตั้งสมัชชาประชาชน (National Conference) ซึ่งเป็นที่ประชุมใหญ่ที่ประธานาธิบดี คณะรัฐบาล และสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดมาร่วมกันกำหนดแผนนโยบายสำคัญของประเทศ ในส่วนของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัตินั้น มีฉันทามติระหว่างกันที่จะไม่ดำเนินการใดๆ ที่จะปฎิบัติต่อ

กันในระยะ 10 ปีของการสร้างประเทศ โดยฝ่ายนิติบัญญัติยอมรับระบบรัฐที่มีประธานาธิบดีเป็นใหญ่ ในขณะที่ฝ่ายค้านจากพวกนิยมศาสนาอิสลาม และคอมมิวนิสต์ชาตินิยมยังอ่อนแอ และไม่สามารถรวมตัวได้เข้มแข็งพอ

ระบบการปกครองในปัจจุบัน

รูปแบบการปกครอง ประธานาธิบดีเป็นประมุขและทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ

การแบ่งส่วนการปกครอง

ประมุข ประธานาธิบดี Gurbanguly BERDIMUHAMEDOV(ได้รับการเลือกตั้งเมื่อปี 14 กุมภาพันธ์ 2550)

นายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดี Gurbanguly BERDIMUHAMEDOV ดำรงตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาลด้วยอีกตำแหน่ง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นาย Batyr Berdiyev

สมาชิกองค์การระหว่างประเทศ CCC, CIS, EBRD, ECE, ECO, ESCAPE,

IBRD, ICAO, IDB, ILO, IMF, IMO, INTELSAT (nonsignatory user), ICO, ISO (correspondent),

ITU, NACC, OIC, OSCE, PFP, UN, UNCTAD, UNESCO, UPU, WHO, WMO, WTO.

สถานการณ์ทางการเมืองเติร์กเมนิสถาน

เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2550 เติร์กเมนิสถานได้จัดการเลือกตั้งประธานาธิบดีอันเนื่องมาจาก การถึงแก่อสัญกรรมอย่างกะทันหันของนาย Saparmurat Niyazov อดีตประธานาธิบดีเติร์กเมนิสถาน (ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี 2534 – 2549) เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2549 ผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการจากคณะกรรมการกลางการเลือกตั้งปรากฏว่านาย Gurbanguly Berdymukhammedov ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีตามความคาดหมายด้วยคะแนนเสียงร้อยละ 89.23 จากจำนวนผู้มีสิทธิถึงร้อยละ 99 และได้เข้าพิธีรับตำแหน่งเมื่อวันที่ 14 ก.พ. 2550 อย่างไรก็ตาม นักวิเคราะห์หลายคนให้ความเห็นว่า การเข้ารับตำแหน่งของนาย Berdymukhammedov น่าจะเป็นสัญญาณที่ดีต่อการพัฒนาประเทศของเติร์กเมนิสถาน ดังจะเห็นได้จากการดำเนินนโยบายตามที่ได้เคยประกาศไว้ อาทิ การยึดมั่นตามพันธกิจที่มีต่อประชาคมระหว่างประเทศโดยเฉพาะด้านพลังงาน การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และยึดมั่นผลประโยชน์ส่วนรวมตามแนวทางของอดีตประธานาธิบดี Saparmurat Niyazov รวมไปถึงการปรับโครงสร้างระบบการศึกษา การปรับปรุงสวัสดิการสังคม การเพิ่มอัตราการทำงาน และความเป็นไปได้ที่จะอนุญาตให้มีพรรคการเมืองฝ่ายค้าน เนื่องจากที่ผ่านมา การบริหารประเทศภายใต้การนำของนาย Niyazov เป็นแบบอัตตาธิปไตย ซึ่งพยายามรักษาอำนาจด้วยการดำเนินมาตรการอย่างเข้มงวด และไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสวัสดิการทางสังคม ทำให้การพัฒนาประเทศของเติร์กเมนิสถานเป็นไปด้วยความล่าช้า

สภาพแวดล้อมทางสังคม

ประชากร 4.8 ล้านคน (2552 ตัวเลขโดยประมาณ)

อัตราการขยายตัวของประชากร ร้อยละ 1.14

ภาษาราชการ เดิร์กเมน เป็นภาษาราชการ และมีการใช้ภาษารัสเซียอย่างกว้างขวาง

ศาสนา อิสลามนิกายสุหนี่ ร้อยละ 87 คริสต์นิกายออร์ทอด็อกซ์ตะวันตก ร้อยละ 11

โครงสร้างอายุประชากร

0 -14 ปี 28.9 % (ชาย 713,698 / หญิง 697,222)

15-64 ปี 66.9 % (ชาย 1,618,678 / หญิง 1,646,992)

65 ปีขึ้นไป 4.3 % (ชาย 90,352/ หญิง 117,945) (2552 ตัวเลขโดยประมาณ)

อายุวัยกลางคนเฉลี่ย รวม 24.4 ปี

ชาย 24.1 ปี

หญิง 24.8 ปี (2552 ตัวเลขโดยประมาณ)

อัตราการเกิด 19.69/ ประชากร 1,000 คน (2552 ตัวเลขโดยประมาณ)

อัตราการตาย 6.31 / ประชากร 1,000 คน (2552 ตัวเลขโดยประมาณ)

การย้ายถิ่นฐานสุทธิ -1.97 / ประชากร 1,000 คน (2552 ตัวเลขโดยประมาณ)

อัตราส่วนเพศชาย/หญิง ประชากร ชาย 1.05/ หญิง (2552ตัวเลขโดยประมาณ)

อายุยืนยาวเฉลี่ย 63.8 ปี ผู้ชาย 65.23 ปี หญิง 71.54 ปี

สถานการณ์โรคเอดส์(HIV / AIDS) อัตราการแพร่เชื้อในผู้ใหญ่ 0.12%

ผู้ติดเชื้อที่ยังมีชีวิต 200 คน ผู้เสียชีวิต น้อยกว่า 100 คน

อัตราการอ่านออกเขียนได้ รวม 98.8 %

ชาย 99.3 %

หญิง 98.3%

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ GDP (official exchange rate) 29.61 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

รายได้ประชาชาติต่อหัว GDP-per capita (PPP) 6,200 ดอลลาร์สหรัฐ (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

อัตราเงินเฟ้อ ร้อยละ 13 (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

GDP แบ่งตามโครงสร้างการผลิต

ภาคเกษตรกรรม 9.1 %

ภาคอุตสาหกรรม 39 %

ภาคการบริการ 51.9 % (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

จำนวนแรงงาน 13.51 ล้าน(2550)

แรงงานจำแนกตามอาชีพ

ภาคเกษตรกรรม 48.2 %

ภาคอุตสาหกรรม 14 %

ภาคการบริการ 37.8 %(2548)

อัตราการว่างงาน 60 % รวมแรงงานที่ทำงานต่ำกว่าความสามารถ

ความเป็นอยู่ประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน(poverty line) 58 %

รายได้ครัวเรือน แบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์ ต่ำสุด 10% : 2.6 %

สูงสุด 10% : 31.7 %

การกระจายรายได้ในครอบครัว 40.8 (2543)

การลงทุน(gross fixed) 1.2 % ของ GDP ฐานการคลัง (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

งบประมาณของรัฐบาลด้านรายได้ 1.667 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

งบประมาณของรัฐบาลด้านรายจ่าย 1.407 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

ปีงบประมาณ (Fiscal year) : ปีปฏิทิน

สภาพแวดล้อมทางการค้า

สกุลเงิน มานัต (Manat) (เริ่มใช้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2536)

อัตราแลกเปลี่ยน 5,200 มานัต/ดอลลาร์สหรัฐ 1 ดอลลาร์ (มกราคม 2543)

ดุลบัญชีเดินสะพัด 4.657 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

การส่งออก

มูลค่าการส่งออก 11.92 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

ตลาดส่งออกสำคัญ อิหร่าน, ตุรกี, รัสเซีย, คาซัคสถาน, ทาจิกิสถาน, อาเซอร์ไบจาน

สินค้าส่งออกสำคัญ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ 55%, ฝ้าย 22%

การนำเข้า

มูลค่าการนำเข้า 5.666 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (2551 ตัวเลขโดยประมาณ)

ตลาดนำเข้าสำคัญ ยูเครน, ตุรกี, รัสเซีย, เยอรมนี, สหรัฐ, คาซัคสถาน, อุซเบกิสถาน

สินค้านำเข้าสำคัญ เครื่องจักรและชิ้นส่วน 45%, เคมีภัณฑ์, ผลิตภัณฑ์อาหาร

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจเติร์กเมนิสถาน

เติร์กเมนิสถานเป็นประเทศที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยทะเลทราย มีการเลี้ยงปศุสัตว์แบบเร่ร่อนซึ่งม้าพันธุ์ Akhaltekin ของเติร์กเมนิสถานเป็นม้าพันธุ์ดีที่สุดพันธุ์หนึ่งของโลก มีการทำการเกษตรขนาดเล็กในพื้นที่ชลประทาน ซึ่งมีการปลูกฝ้ายมากเป็นอันดับ 10 ของโลก สินค้าเกษตรอื่น ๆ ได้แก่ ไข่ ไหม ขนสัตว์ หนังกะอ้อน ชะเอม และฟัก นอกจากนี้ เติร์กเมนิสถานยังมีแหล่งน้ำมันและบ่อก๊าซธรรมชาติขนาดใหญ่มาก ทำให้เติร์กเมนิสถานเป็นผู้ส่งออกน้ำมันกลั่นรายสำคัญ โดยผลิตน้ำมันได้ประมาณปีละ 4 ล้านเมตริกตัน และมีปริมาณน้ำมันสำรอง 700 ล้านเมตริกตัน ใหญ่เป็นอันดับ 5 ของโลกด้วย อีกทั้ง เติร์กเมนิสถานยังเป็นประเทศเดียวของกลุ่ม CIS ที่มีโรงงานแปรรูปน้ำมันเพื่อใช้สำหรับเครื่องบิน และในปัจจุบัน บริษัทต่างชาติได้เข้ามาลงทุนในด้านการสำรวจน้ำมันแล้ว อาทิ UNICAL ของสหรัฐฯ DELTA ของ ซาอุดีอาระเบีย และ PETRONAS ของมาเลเซีย ทำให้เติร์กเมนิสถานต้องดำเนินการปรับปรุง กฎระเบียบต่างๆ เพื่อคุ้มครองและอำนวยความสะดวกให้แก่การลงทุนของต่างชาติในประเทศ นอกจากนี้ เติร์กเมนิสถานยังเป็นผู้ผลิตก๊าซธรรมชาติเป็นอันดับ 4 ของโลก โดยผลิตได้ปีละประมาณ 84 พันล้านลูกบาศก์เมตร และมีปริมาณก๊าซธรรมชาติสำรองถึง 13 ล้านล้านลูกบาศก์เมตร ด้วยทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ ทำให้เติร์กเมนิสถานประสบปัญหาทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด ตั้งแต่การแยกประเทศในบรรดาประเทศ ที่แตกออกจากอดีตสหภาพโซเวียต ประธานาธิบดี Niyazov ได้ดำเนินนโยบายปฏิรูปทางเศรษฐกิจ เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศ ไปสู่ระบบเสรีนิยมแบบค่อยเป็นค่อยไปโดยคำนึงถึงการตอบสนอง ความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนเป็นสำคัญ และใช้รายได้จากการส่งออกฝ้ายและก๊าซธรรมชาติมาสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ อย่างไรก็ตาม ในปี 2538 เติร์กเมนิสถานประสบปัญหาการขาดรายได้ เนื่องจากไม่สามารถเรียกเก็บเงินจากประเทศผู้ซื้อก๊าซของตนได้ และการเก็บเกี่ยวผลผลิตฝ้ายตกต่ำลงในปี 2537 ดังนั้น เติร์กเมนิสถานจึงจำเป็นต้องหาทางส่งออกก๊าซไปยังประเทศอิหร่านและตุรกี ซึ่งยังต้องใช้เวลาอีกหนึ่งระยะหนึ่ง ในขณะเดียวกัน เติร์กเมนิสถานต้องเผชิญกับปัญหา จากการส่งออกก๊าซธรรมชาติและน้ำมัน เนื่องจากประเทศผู้สั่งซื้อสินค้าจากเติร์กเมนิสถานส่วนใหญ่เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ล้วนแต่แยกออกจากสหภาพโซเวียตเดิม ซึ่งกำลังประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน จึงไม่สามารถที่จะชำระเงินแก่เติร์กเมนิสถานเพื่อเป็นค่าสินค้าได้ในทันที นอกจากนี้ โครงการสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากเติร์กเมนิสถาน ไปยังตลาดต่างประเทศเพื่อจำหน่ายก๊าซธรรมชาติแลกกับเงินตราสกุลแข็ง ยังก้าวหน้าไปน้อยมาก ไม่ว่าจะเป็นการสร้างท่อส่งก๊าซผ่านอิหร่าน ไปยังตุรกีหรือผ่านคาซัคสถานและจีนไปยังญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม การผลิตก๊าซธรรมชาติของเติร์กเมนิสถาน ได้เพิ่มปริมาณขึ้นที่ระดับ 75 พันล้านลูกบาศก์เมตรเมื่อปี 2536 (ปี 2535 ปริมาณการผลิต 86 พันล้านลูกบาศก์เมตร) ปริมาณการส่งออกของเติร์กเมนิสถานลดลงอย่างมากในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2540

เนื่องจากมีการระงับการส่งก๊าซไปยังยูเครนซึ่งรายได้จากการส่งออกก๊าซไปยังยูเครนคิดเป็นร้อยละ 70 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมดของเติร์กเมนิสถาน ทว่าการนำเข้าก็ได้มีการลดลงอย่างต่อเนื่อง ในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ปัจจุบันเติร์กเมนิสถานเสียดุลการค้ากว่า 120 พันล้านดอลลาร์คิดเป็นร้อยละ 14 ของรายได้ประชาชาติ รัฐบาลของเติร์กเมนิสถานเองก็ได้มีการพยายามแก้ไขภาวะการรั่วไหลของเงินตราต่างประเทศ โดย ฯพณฯ Nyazov ได้ออกกฤษฎีกาที่ทำให้เป็นมาตรการที่เข้มงวดกับหนี้ต่างประเทศและส่งเสริมให้มีการเข้ามาลงทุนในประเทศมากขึ้น

นโยบายต่างประเทศเติร์กเมนิสถาน

ด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศนั้น เติร์กเมนิสถานพยายามรักษาระดับความสัมพันธ์กับมหาอำนาจต่าง ๆ รวมถึงตุรกีและอิหร่านซึ่งต้องการจะเข้ามามีอิทธิพลในเอเชียกลาง ให้เท่าเทียมกันตลอดเวลา การเดินทางเยือนตุรกีของประธานาธิบดี Niyazov เมื่อเดือนมิถุนายน 2537 นั้น มิได้ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองมากนัก นอกจากการที่เติร์กเมนิสถานได้รับการต่ออายุสถานะประเทศผู้ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) จากตุรกีและมีการลงนามในบันทึกช่วยจำเกี่ยวกับการสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติ จากเติร์กเมนิสถานผ่านตุรกีไปยังยุโรป สำหรับนโยบายต่างประเทศ เติร์กเมนิสถานได้วางตัวเป็นกลางในปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาค และให้ความสำคัญต่อการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเป็นหลัก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มประเทศ CIS และกลุ่มประเทศมุสลิมนอกรัฐ CIS โดยเฉพาะกับตุรกีและอิหร่าน รัฐบาลเติร์กเมนิมีนโยบายการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ บนพื้นฐานการจัดทำความตกลงทวิภาคีเป็นรายประเทศ และไม่ต้องการที่จะมีความสัมพันธ์ในกรอบขององค์การความร่วมมือใด ๆ ที่มีลักษณะเหนือรัฐ โดยประสงค์เข้าร่วมในองค์กรในลักษณะการปรึกษาหารือกันเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อเดือนมกราคม 2541 ประธานาธิบดี Niyazov ได้ออกแถลงการณ์ร่วมกับประธานาธิบดีของ 4 ประเทศเอเชียกลาง ประกาศเจตนารมณ์ที่จะให้ลดการพึ่งพิงรัสเซียโดยหันมาร่วมมือกันในภูมิภาคเอเชียกลางให้มากขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ขณะเดียวกัน ความขัดแย้งระหว่างประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิในการใช้ทะเลสาบแคสเปียน ซึ่งดำเนินมานับตั้งแต่สหภาพโซเวียตล่มสลายลงเมื่อปลายปี 2534 ก็ยังไม่มีทีท่าว่าจะยุติลงได้โดยง่าย โดยเฉพาะเมื่อประเทศเหล่านี้ยังมีความเห็นแตกต่างกัน ในเรื่องรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ แม้เท่าที่ผ่านมา เติร์กเมนิสถานจะไม่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งที่มีอยู่มากนัก แต่การที่เติร์กเมนิสถานเองมีพรมแดนส่วนหนึ่งติดกับทะเลสาบแคสเปียน และก็ต้องการเงินตราสกุลแข็งมาใช้ในการปฏิรูปเศรษฐกิจเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ทำให้ในระยะยาวแล้ว เติร์กเมนิสถานก็คงไม่อาจทนนิ่งเฉยอยู่ได้เช่นกัน กรณีพิพาทเหนือดินแดนที่คาบเกี่ยวกับอาเซอร์ไบจาน ได้ทวีความรุนแรงขึ้น เมื่อบริษัทน้ำมันกึ่งเอกชนของรัสเซีย “LUKOIL” และ บริษัท “ROSNEFT” ของรัสเซียที่เข้าไปขุดเจาะน้ำมันในบริเวณทะเลสาบแคสเปียนใกล้ฝั่งเมือง KYAPAZ โดยอ้างคำอนุญาตจาก

รัฐบาลอาเซอร์ไบจาน ทั้งที่เติร์กเมนิสถานเองก็อ้างสิทธิเหนือดินแดนนี้เช่นเดียวกัน จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เติร์กเมนิสถานต้องการยกเลิกข้อตกลงดังกล่าว รวมทั้งขู่ว่าจะ Boycott การเจรจาเรื่องเขตแดนในทะเลสาบแคสเปียน ระหว่างอาเซอร์ไบจาน อิหร่าน คาซัคสถาน รัสเซีย รวมทั้งเติร์กเมนิสถาน ซึ่งอิหร่านมีท่าทีสนับสนุนจุดยืนของเติร์กเมนิสถาน และรัสเซียก็เปลี่ยนท่าทีมาสนับสนุนเติร์กเมนิสถานในภายหลัง ซึ่งเห็นได้จากการยกเลิกข้อตกลงดังกล่าวกับอาเซอร์ไบจาน ซึ่งการกระทำดังกล่าวสร้างความเสียหายให้แก่ธุรกิจน้ำมันของชาวต่างชาติในอาเซอร์ไบจานเป็นอย่างมาก ต่อมา นาย Artur Rasizade นายกรัฐมนตรีของอาเซอร์ไบจาน ออกมากล่าวยอมรับว่า ดินแดนดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างกรณีพิพาทกับเติร์กเมนิสถาน ซึ่งได้เสนอให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการร่วมเพื่อปักปันเขตแดน ช่วยแบ่งสรรน้ำมันตามจุดกึ่งกลางระหว่างสองประเทศส่วนความสัมพันธ์กับรัสเซีย นั้น เติร์กเมนิสถานยังต้องพึ่งพารัสเซียในเรื่องการขนส่งก๊าซโดยผ่านท่อส่งก๊าซของรัสเซียแต่เพียงประเทศเดียว จึงทำให้เกิดปัญหาเรื่องการกำหนดราคาค่าขนส่งก๊าซ และเติร์กเมนิสถานต้องการจะปลดแอกตัวเองออกจากรัสเซีย โดยพยายามหาแสวงหาพันธมิตรใหม่กับอิหร่าน เพื่อจะสร้างเครือข่ายท่อขนส่งก๊าซผ่านอิหร่านไปยังตุรกีและยุโรป ซึ่งเติร์กเมนิสถานได้ทำความเข้าใจในขั้นต้นกับตุรกีและอิหร่าน แล้ว เมื่อเดือนธันวาคม 2540 แต่เติร์กเมนิสถานอาจต้องประสบกับปัญหาในการร่วมงานกับอิหร่าน เนื่องจากปัญหาการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ของสหรัฐอเมริกาต่ออิหร่าน อย่างไรก็ตาม เติร์กเมนิสถานกับรัสเซีย ต่างพยายามที่จะแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจที่ยังตกลงกันไม่ได้ โดยนายวิกเตอร์ เซอร์โนมิร์ดิน นายกรัฐมนตรีรัสเซีย ได้เดินทางเยือนเติร์กเมนิสถานระหว่างวันที่ 12-13 มกราคม 2541 เพื่อหารือเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทวิภาคีด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการกำหนดอัตราค่าขนส่งก๊าซ ค่าธรรมเนียมการขนส่งก๊าซ การพิจารณาความตกลงว่าด้วยภาษี และการชำระหนี้สินระหว่างสองประเทศ ซึ่งเติร์กเมนิสถานเป็นหนี้รัสเซียจำนวน 107 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ผลการเจรจาครั้งนี้ ทั้งสองประเทศได้ตกลงนามกันในความตกลงว่าด้วยการยกเว้นภาษีซ้อน ส่วนเรื่องก๊าซ ยังไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องราคาค่าส่งก๊าซผ่านท่อส่งก๊าซของรัสเซีย เนื่องจากรัสเซียกำหนดราคาไว้ต่ำมากในราคา 32-36 เหรียญสหรัฐ ต่อ 1000 คิวบิกเมตร ในขณะที่เติร์กเมนิสถานยืนยันในราคา 42 เหรียญสหรัฐ ต่อ 1000 คิวบิกเมตร ซึ่งหากสามารถตกลงกันได้ เติร์กเมนิสถานจะสามารถขายก๊าซให้แก่รัสเซียในปริมาณ 25 พันล้านคิวบิก

นโยบายต่างประเทศในปัจจุบัน

เติร์กเมนิสถานให้ความสนใจเฉพาะด้านการขนส่งก๊าซและขยายตลาดก๊าซธรรมชาติ ซึ่งเติร์กเมนิสถานให้ความสำคัญแก่ยูเครนและรัสเซีย โดยยูเครนนั้นเป็นประเทศส่งออกก๊าซที่สำคัญส่วนความสัมพันธ์กับรัสเซีย เติร์กเมนิสถาน พึ่งพารัสเซีย ในเรื่องการขนส่งก๊าซ ในขณะที่เดียวกันรัสเซียเองก็ต้องพึ่งพาก๊าซจากเติร์กเมนิสถานเพื่อใช้ภายในประเทศ และขายต่อให้ยุโรป ล่าสุด เมื่อเดือนพฤษภาคม 2550 ประธานาธิบดีรัสเซีย คาซัคสถาน และเติร์กเมนิสถาน ได้ลงนามความตกลง

ร่วมกันในการ สร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากคาซัคสถาน และเติร์กเมนิสถานเข้าสู่รัสเซีย และความตกลงร่วม ในการปรับปรุงท่อก๊าซเดิม โดยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากประธานาธิบดีอูซเบกิสถาน เนื่องจากเส้นทางท่อก๊าซเดิมบางส่วนต้องผ่านอูซเบกิสถาน อย่างไรก็ตาม เติร์กเมนิสถานพยายามจะลดการพึ่งพารัสเซียในเรื่องดังกล่าวและแสวงหาพันธมิตรใหม่กับอีกหลายประเทศ อาทิ จีน สหรัฐฯ และ อิหร่าน เห็นได้จากการที่จะสร้างเครือข่ายท่อขนส่งก๊าซผ่านอิหร่านทางด้านตะวันตก ไปยังตุรกีและยุโรป และทางใต้ไปยังอ่าวเปอร์เซีย แต่ความโดดเด่นยวทางการเมืองระหว่างประเทศของอิหร่านทำให้เส้นทางขนส่งก๊าซ ของอิหร่าน ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อีกทั้งทั้งสองประเทศขาดเงินทุนเพื่อมาพัฒนาการค้าระหว่างกัน นอกจากนี้ การเยือนจีน ของ ประธานาธิบดี Berdymukhammedov เมื่อเดือนกรกฎาคม 2550 ยังแสดงให้เห็นถึงการสร้างความเชื่อมั่น ให้กับจีนว่า ถึงแม้จะมี การเปลี่ยนแปลงผู้นำ แต่การสร้างท่อก๊าซจากเติร์กเมนิสถานไปจีน จะยังคงดำเนินต่อไป ตามความตกลง ระหว่างผู้นำของ ทั้งสองประเทศเมื่อปี 2549 ขณะเดียวกัน ความขัดแย้งระหว่างประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิในการ ใช้ทะเลสาบ แคลสเปียน ซึ่งดำเนินมานับตั้งแต่สหภาพโซเวียตล่มสลายลงเมื่อปลายปี 2534 ก็ยังไม่มีทีท่าว่าจะยุติลงได้โดยง่าย โดยเฉพาะเมื่อ ประเทศเหล่านี้ยังมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ นอกจากนี้ กรณีพิพาท เหนือดินแดนที่คาบเกี่ยวกับอาเซอร์ไบจานก็ยังไม่มีความยุติลงได้ ถึงแม้ว่าอาเซอร์ไบจานได้เสนอ ให้มีการหารือความ ตกลงทวิภาคี แต่เติร์กเมนิสถานก็ยังไม่ได้ตอบรับแต่อย่างใด

ที่มา: กระทรวงการต่างประเทศ และ CIA: The World Fact Book

Last Updated 05/10/2552